

УДК 711.57; 72.012.8; 7.047

В.О. Різник,
магістрант, гр. 501-АД,
Л.С. Шевченко

*к. арх., доцент кафедри дизайну архітектурного середовища
Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка*

ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНО-ЛАНДШАФТНОГО СЕРЕДОВИЩА ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Анотація. У статті розглянуто сучасні тенденції у формуванні середовища вищих навчальних закладів засобами ландшафтного дизайну. Виявлені характерні прийоми архітектурно-ландшафтної організації об'єктів на основі ландшафтних компонентів.

Ключові слова: архітектурно-ландшафтне середовище, ландшафтний дизайн, засоби, внутрішній двір, геопластика.

Стан проблеми, її актуальність. Разом із переосмисленням ролі навчально-виховного процесу в житті людини, удосконаленням його відповідно до потреб і вимог сучасності відбуваються процеси удосконалення середовища навчальних закладів. Особливо актуальними ці процеси є у вищій школі, де разом із набуттям знань формується професійна складова особистості, відшліфовується її духовно-просвітницька й культурологічна сутність, закладається вагомий науковий потенціал. Процеси євроінтеграції сприяли появі нових поглядів на проведення навчання у вищій школі, а відтак – і нових підходів до формування його архітектурно-ландшафтного середовища.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Робота ведеться згідно з науково-дослідницькою роботою кафедри дизайну архітектурного середовища Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка з удосконалення архітектурно-ландшафтного середовища міста.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання покращення якості навчальних установ знайшли часткове відображення в наукових працях багатьох дослідників – М.В. Пучкова [1], П.А. Солобая [2], Г.Л. Ковальської [3], Е.О. Ягафарової [4] та ін. У роботах розглядаються переважно об'ємні й планувальні вирішення навчальних закладів, у тому числі й вищих. Питаннями формування просторів засобами ландшафтного дизайну займалися А.Д. Жирнов, В.О. Кучерявий, Н.Я. Крижановська [5], Г.О. Осиченко та ін. Варті уваги праці молодих дослідників та студентів кафедри ДАС ПолтНТУ під керівництвом Л.С. Шевченко, зокрема А. Гусєва та А. Пучко [6].

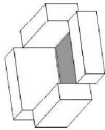

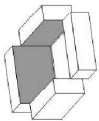
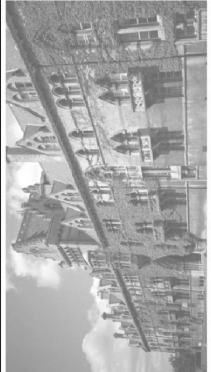

Мета статті – аналіз закордонного досвіду формування середовища вищих навчальних закладів засобами ландшафтного дизайну.

Виклад основного матеріалу. Історичні дослідження довели, що від свого зародження до сучасного вигляду вищі навчальні заклади (надалі – ВНЗ) пройшли довгий шлях формування, становленні й перетворень, що не зупиняється і сьогодні. Удосконалення архітектурно-ландшафтного середовища закладів вищої освіти є вельми актуальним процесом. В університетах збирається велика кількість молодих людей з різних регіонів і країн світу, тому дуже важливим питанням є створення для них, науковців і викладачів відповідного науково-виховного й культурного середовища.

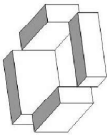

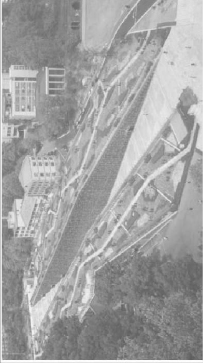

Частіше ВНЗ займають значні території, утворюючи простори з оптимальними умовами для багатогранних і складних процесів – навчання, дослідження, отримання й обміну інформацією, проживання й обслуговування, дозвілля, активного й тихого відпочинку. Як показали дослідження, процес формування такого поліфункціонального середовища обов'язково відбувається за допомогою основних компонентів ландшафтного дизайну – рослинності, малих архітектурних форм, геопластики та зрідка – водних елементів. Аналіз еволюції ВНЗ на прикладі закордонної практики дав змогу виявити основні прийоми формування їх архітектурно-ландшафтного середовища (див. табл. 1):

- створення просторової композиції ВНЗ, заснованої на чергуванні об'ємів (будівель комплексу) та відкритих просторів (внутрішніх двориків). Наприклад – Вільнюський університет (м. Вільнюс, Литва), Гамбійський університет (м. Банжул, Гамбія) та ін.;
- активне включення вертикального озеленення в структуру ВНЗ (екстер'єр, інтер'єр), яке сприяє об'єднанню горизонтальної та вертикальної площини (газон, виткі й ґрунтопокривні рослини, касетне озеленення). Наприклад – старовинні університет м. Оксфорд, м. Кембрідж (Англія), м. Мельбурн (Австралія) та ін.;
- освоєння підземно-наземного простору, інтегруючись з поверхнею землі, що дає можливість активно задіяти підземний простір для навчально-дослідницьких блоків, а дахи будівель – для ландшафтного простору. Наприклад – *EWNA Womens University* (м. Сеул, Республіка Корея), *Університет технологій та дизайну* (м. Сінгапур, Малайзія) та ін.;
- застосування засобів флора- і фітодизайну при формуванні внутрішнього простору будівель. Наприклад – Національний університет Сінгапуру (м. Сінгапур, Малайзія), Корпоративний університет ошадбанку (м. Москва, Росія) та ін.

Прийоми формування архітектурно-ландшафтного середовища

Характеристика		Приклад вирішення			
Внутрішній двір					
Період використання		- з 1096 р. до наших часів	- з 1850 р. до наших часів	- з 1958 р. до наших часів	- проєкт 2009 р. стадія реалізації
Ціль використання		-прогулянки, відпочинок учнів -прогулянки, відпочинок викладачів -відкритий лекторій	-прогулянки, відпочинок учнів -прогулянки, відпочинок викладачів -відкритий лекторій	-прогулянки, відпочинок учнів -прогулянки, відпочинок викладачів -відкритий лекторій	-прогулянки, відпочинок учнів -прогулянки, відпочинок викладачів -відкритий лекторій
Прийоми озеленення		- рівнинна місцевість - регулярне розпланування	- рівнинна місцевість - регулярне розпланування	- рівнинна місцевість - суміщений прийом (регулярний, пейзажний)	- рівнинна місцевість - регулярне розпланування
Застосовані засоби ландшафтного дизайну		- газон; солітери; поодинокі дерева; кущі; клумби	- газон; солітери; квітники	- газон; солітери; поодинокі дерева; кущі; квітники; водні елементи	- солітери; декоративне мощення
Вертикальне озеленення					
Період використання		- з 1096 р. до наших часів	- з 1209 р. до наших часів	- з 1853 р. до наших часів	- з 1928 р. до наших часів
Ціль використання		- декорування стін	- декорування стін	- декорування стін	- декорування стін
Прийоми озеленення		- вертикальне озеленення	- вертикальне озеленення	- вертикальне озеленення	- вертикальне озеленення
Вид озеленення		- виткі рослини (чіпляються за допомогою гаусторій)	- виткі рослини (розміщені на шпалерах)	- виткі рослини (чіпляються за допомогою гаусторій)	- виткі рослини (чіпляються за допомогою гаусторій)

Продовження таблиці 1

Приклад вирішення	
Характеристика	
Зелений дах 	
Період використання	 <p>Каліфорнійська академія наук, Сан-Франциско, Каліфорнія, 1853</p> <p>Жіночий університет, Сеул, Корея, 1886</p> <p>Школа дизайну, мистецтва та медіатехнологій Наньняньського технологічного університету в Сінгапурі, 2006</p> <p>Університет технологій та дизайну в Сінгапурі, 2010-2015</p>
Ціль використання	<ul style="list-style-type: none"> - з 1853 р. до наших часів - з 1886 р. до наших часів - з 2015 р. до наших часів
Прийоми озеленення	<ul style="list-style-type: none"> - скоротити дощові потоки - ізоляція, створення середовища для проживання птахів, комах - геопластика - прогулянки та відпочинок - зниження температури будівлі - спеціальний газон, квітники, групи дерев, кущів, регулярні доріжки, пейзажне озеленення - газон - підстрижені рослини - малі архітектурні форми
Вид озеленення	<ul style="list-style-type: none"> - спеціальний газон, зелені тераси - газон; клумби; квітники
Інтер'єр 	
Період використання	 <p>Національний університет Сінгапуру, 1905</p> <p>Університет Навара, Тамплон, Іспанія, 2012</p> <p>Університет прищеси Нори бинг Абдурахман, Єр-Ріад, Саудівська Аравія, 2013</p> <p>Корпоративний університет Сбербанка, Московська обл., Рязань, проєкт компанії «ЦинКо», (ZinCo), 2010-2015</p>
Ціль використання	<ul style="list-style-type: none"> - з 1905 р. до наших часів - з 2012 р. до наших часів - з 2013 р. до наших часів - з 2015 р. до наших часів
Прийоми озеленення	<ul style="list-style-type: none"> - агріум - відпочинок учнів - відпочинок викладачів - стаціонарне, мобільне - хол (комунікаційне ядро) - стаціонарне - рабатки із декоративних листяних рослин - клумба
Вид озеленення	<ul style="list-style-type: none"> - солітери в діжках; квітники; вазони - стаціонарне, мобільне - хол (комунікаційне ядро) - стаціонарне - хол (комунікаційне ядро) - стаціонарне - фітодизайн - касетне вертикальне озеленення (пашо із декоративно-листяних рослин)

Отримані результати дослідження привели до висновку:

1. Засоби ландшафтного дизайну дають можливість сформувати сучасне архітектурно-ландшафтне середовище вищого навчального закладу, інтегроване з поверхнею землі, розмежоване внутрішніми двориками та атріумами, де стирається межа між будівлями і навколишнім природним простором.

2. Створення комфортних естетичних, психологічних і санітарно-гігієнічних умов навчання ґрунтується на застосуванні різних видів ландшафтно-організації зелених насаджень – від деревинно-чагарникових і квіткових композицій до солітерів у діжках в екстер'єрі та фіто- й флоракомпозицій в інтер'єрі.

3. Сучасні конструктивні й агро-технічні можливості сприяють включенню засобів ландшафтного дизайну у формування будь-яких просторів (внутрішніх, зовнішніх, надземних, наземних, підземних) та поверхонь (горизонтальних, похилих, вертикальних, від природних до штучних).

Процес пошуку нових проектних ідей щодо удосконалення існуючих та формування нових просторів вищих навчальних закладів триває. Тому варті уваги **подальші творчі напрацювання** та висвітлення концепцій сучасного бачення архітектурно-ландшафтних просторів досліджуваних об'єктів.

Література:

1. Пучков М.В. Университетский кампус. Принципы создания пространства современных университетских комплексов / М.В. Пучков. – Екатеринбург: УралНИИпроект, 2011. – 8 с.
2. Солобай П.А. Структурно-функціональне і композиційне моделювання навчальних комплексів (на прикладі університету) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. архітектури : спец. 18.00.01 «Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури» / П.А. Солобай. – Харків, 2001. – 17, [1] с.
3. Ковальська Г.Л. Принципи та методи оптимізації функціонально-розпланувального розвитку вищих навчальних закладів в існуючій міській забудові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. архітектури : спец. 18.00.02 «Архітектура будівель і споруд» / Г.Л. Ковальська. – Київ, 2002. – 20 с.
4. Ягафарова Е.А. Формирование архитектурно-пространственной среды: анализ университетских комплексов Китая / Е.А. Ягафарова. – Екатеринбург: УралНИИпроект, 2011. – 9 с.
5. Крижановська Н.Я. Основи ландшафтного дизайну: підручник / Н.Я. Крижанівська. – К.: Ліра-К, 2009. – 218 с.
6. Пучко А., Шевченко Л. Світовий досвід формування внутрішніх дворів вищих навчальних закладів / А. Пучко, Л. Шевченко // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті. – 2012. - №4. – С.142-148.

Аннотація.

В статье рассмотрены современные тенденции в формировании среды высших учебных заведений средствами ландшафтного дизайна. Обнаружены характерные приемы архитектурно-ландшафтной организации объектов на основе ландшафтных компонентов.

Ключевые слова: архитектурно-ландшафтная среда, ландшафтный дизайн, средства, внутренний двор, геопластика.

Annotation

The article deals with current trends in shaping the environment of higher education institutions by means of landscape design. Typical techniques of architectural and landscape organization of objects based on landscape components are revealed.

Keywords: architectural and landscape environment, landscaping, facilities, courtyard, geoplastika.

УДК: 727.113

Д.В. Рой, студентка гр. 601-АБ

О.П. Тишкевич, к.арх., доц.,

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНІХ ПРОСТОРІВ ІНКЛЮЗИВНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ

Анотація. У статті розглянуто особливості організації внутрішнього простору загальноосвітніх закладів в умовах інклюзивного навчання, виявлено принципи їх функціонального формування.

Ключові слова: інклюзивне навчання, безбар'єрне середовище, доступність, діти з особливими потребами.

Постановка проблеми. Конституція України гарантує право на освіту всім громадянам, але через архітектурну недоступність будівель, більшість шкіл України не можуть забезпечити навчальний процес для дітей з особливими потребами. Крім цього, існує бар'єр інформаційної доступності для дітей з порушенням слуху, зору, мови, що також є перепорою для отримання якісної освіти за місцем проживання для дітей з інвалідністю. В основу інклюзивного навчання закладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію та передбачає рівні умови отримання освіти всіх членів суспільства. За останні десятиліття проблема доступності загальноосвітніх